

๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา

ประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไปไม่มีใครจะสนใจในการศึกษา ปัญหาทางเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาการกินร่นเพื่อการยังชีพในชีวิตประจำวัน การปกครอง สังคม และการเมืองที่ผันแปรไปจนกลายเป็นปัญหาของประเทศนั้น ๆ ตามรายงานสถานะเศรษฐกิจวอดครั้งปี ๒๕๑๒ ของธนาคารกรุงเทพ กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไปมีรายได้จากการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับฐานะความเป็นอยู่ที่ด้อยหลัง อัตราความเจริญก้าวหน้าเป็นไปอย่างเชื่องช้า และช่วงของความแตกต่างระหว่างคนที่ร่ำรวยกับคนยากจนนั้นวันจะห่างกันออกไปทุกที ส่วนใหญ่ของประเทศเหล่านี้ได้แก่ประเทศทางเอเชีย อาฟริกา และละตินอเมริกา ซึ่งมีอยู่ประมาณสองในสามของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (United Nation Educational Scientific and Cultural Organization หรือ Unesco) ได้สังเกตเห็นภัยจากปัญหาต่าง ๆ ของประเทศเหล่านี้ จึงได้เร่งดำเนินการช่วยเหลือทั้งในด้านการศึกษาและการสาธารณสุข

การอ่านออกเขียนได้เป็นปัญหาสำคัญสำหรับประชาชนในด้านการศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไป ประชาชนในประเทศเหล่านี้จำนวนมากอ่านหนังสือไม่ได้ ในประเทศไทย จำนวนผู้ที่อ่านหนังสือไม่ได้ซึ่งได้จากสถิติการสัมภาษณ์ เรื่องการวางแผนเพื่อการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งได้จัดพิมพ์ขึ้น ณ. กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๖ มิถุนายน ถึงวันที่ ๒๕ มิถุนายน

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด. รายงานวอดครั้งปี ๒๕๑๒. (พระนคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๒), หน้า ๒๔.

พ.ศ. ๒๕๐๘ ที่ประชุมรายงานว่า ประชาชนไทยใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไปอ่านหนังสือไม่ออกและเขียนไม่ได้คิดเป็นร้อยละ ๓๒ นับเป็นจำนวนประชาชนที่อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ประมาณ ๕,๔๖๒,๒๓๕ คน จำนวนประชาชนเป็นชาย ๒,๐๓๘,๔๕๕ คน เป็นหญิง ๓,๔๒๓,๗๘๐ คน^๑ จากจำนวนประชาชนทั้งหมด ๒๑,๑๔๗,๕๘๒ คน ซึ่งเป็นชาย ๑๐,๕๗๘,๘๘๗ คน และเป็นหญิง ๑๐,๕๖๘,๕๘๕ คน^๒

โดยเหตุที่สถิติผู้อ่านหนังสือไม่ออกและเขียนไม่ได้มีอัตราสูงมาก องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจึงได้เริ่มดำเนินการช่วยเหลือทางการศึกษาแก่ประเทศที่กำลังพัฒนา จัดส่งผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาเข้าไปช่วยเหลือในการวางแผนการศึกษา ตลอดจนจัดส่งวัสดุอุปกรณ์การศึกษา เพราะเหตุที่หนังสือมีความสำคัญเป็นอันดับแรก องค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจึงได้ร่วมมือกับประเทศเหล่านั้นจัดพิมพ์หนังสือแจกจ่ายไปยังสถานศึกษาและห้องสมุดต่าง ๆ

ในการส่งเสริมให้ประชาชนอ่านออกและเขียนได้นั้น การแปลเข้าไปมีบทบาทสำคัญ หนังสือและตำราต่าง ๆ ต้องจัดแปลเป็นภาษาประจำชาติของชาติต่าง ๆ การสามารถอ่านวรรณกรรมต่างประเทศได้เป็นสิ่งซึ่งช่วยส่งเสริมความรู้ทำให้ประชาชนทั่วโลกเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกัน แต่การอ่านวรรณกรรมต่างภาษานั้น ภาษาก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญเป็นอันดับแรก และวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงอุปสรรคนี้ได้ก็คือการแปลวรรณกรรมเหล่านั้นเป็นภาษาของชาตินั้น ๆ ขึ้น

การแปลวรรณกรรมจากภาษาหนึ่งมาสู่อีกภาษาหนึ่ง เป็นสื่อที่สามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงผู้เขียนได้ และทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงวรรณกรรมต่างชาติได้รวดเร็วกว่าการที่

^๑ สำนักสถิติกลาง, สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. สามะโนประชากรแห่งประเทศไทย ๒๕๐๓ หัวราชอาณาจักร. (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัชมন্ত্রী, ๒๕๐๕).

หน้า ๒๑-๒๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๑.

จะต้องอ่านจากภาษาเดิม ช่วยให้สามารถอ่านได้มากขึ้นต่อเหตุการณ์ของโลก การแปลช่วยในการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งเป็นการประหยัดในด้านเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย การแปลจึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศด้านพัฒนาบุคคล คือ ช่วยให้ประชาชนในชาตินั้น ๆ อ่านหนังสือได้มากขึ้น ซึ่งทำให้การดำเนินงานบริหาร และการพัฒนาเศรษฐกิจเจริญได้อย่างรวดเร็ว ญี่ปุ่น และประเทศส่วนใหญ่ในยุโรป อาทิเช่น สหภาพโซเวียต เยอรมันนี เป็นประเทศที่แปลหนังสือภาษาต่างประเทศมากขึ้นในระยะหลังนี้ โลกกลายเป็นประเทศแนวหน้า และประเทศมหาอำนาจของโลกทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศในทวีปเอเชียประเทศเดียว ที่มีการแปลเจริญก้าวหน้า ประเทศพัฒนาบางประเทศในทวีปยุโรป ทั้งเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของโลก ในระยะหลัง ญี่ปุ่นแปลวรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ และทางเทคโนโลยีมากขึ้น เป็นเหตุหนึ่งที่ช่วยทำให้อุตสาหกรรมหนักในประเทศญี่ปุ่น ก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศตะวันตก ผู้ดำเนินการแปลในประเทศญี่ปุ่นคือ บริษัทเอกชนและองค์การต่าง ๆ การแปลของบริษัทเหล่านี้ย่อมเป็นธรรมดาที่จะต้องมีการแข่งขันซึ่งกันและกัน การเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันนี้ทำให้การแปลหนังสือเจริญรวดเร็วมากขึ้น การแปลในประเทศญี่ปุ่นจึงเจริญทัดเทียมประเทศตะวันตก

จากรายชื่อหนังสือแปลที่ปรากฏใน Index Translationum ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ จัดรวบรวมรายชื่อหนังสือแปลในประเทศต่าง ๆ เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ จัดเรียงอักษรตามชื่อประเทศในภาษาฝรั่งเศส เริ่มด้วย Allemagne คือประเทศเยอรมันนีเป็นอันดับแรก จนถึงประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (Union de l'Afrique de Sud) เป็นอันดับที่ ๒๖ บรรณานุกรมหนังสือ

สัณนิษฐานนายยาซุฮาจิ ซากาโมโตะ อาจารย์แผนกภาษาญี่ปุ่น คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๑๕.

^๒ Unesco. Index Translationum. Vol. I. (Paris: Unesco, 1949), p. 1.

แปลเล่มแรกนี้มีบรรณานุกรม นักเขียน นักแปล และสำนักพิมพ์ร่วมอยู่ด้วย ท้ายเล่มมีตารางสถิติ
เปรียบเทียบรวมรายการการแปลของประเทศนั้น ๆ ทั้ง ๒๖ ประเทศ ๘,๕๓๐ รายการ

สถิติหนังสือแปลขององค์การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
ดำเนินเรื่อยมา ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ มีรายชื่อหนังสือแปลจากประเทศต่าง ๆ ๒๖ ประเทศ
จำนวน ๓๖,๘๐๕ รายการ เรียงตามตัวอักษรในภาษาฝรั่งเศส อันมี สาธารณรัฐแอฟริกาใต้
แอลเบเนีย เยอรมนี ออสเตรเลีย ออสเตรีย บาเรน เบลเยียม บราซิล โบลิเวีย
บัลแกเรีย บุรุนดี แคนาดา สาธารณรัฐแอฟริกากลาง ลังกา ซิดี จีน โคลอมเบีย
ไอวอรีโคสต์ คาซัคสถาน เดนมาร์ก เอกวาดอร์ สเปน สหรัฐอเมริกา ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส
กัวเตมาลา กินี กูยานา ฮังการี อินเดีย อิรัก สาธารณรัฐไอร์แลนด์ ไอซ์แลนด์ อิสราเอล
อิตาลี ญี่ปุ่น จอร์แดน คินยา ลาว เลบานอน มอริเชียส เม็กซิโก ไนจีเรีย นอร์เวย์
นิวซีแลนด์ โปแลนด์ โปรตุเกส สหสาธารณรัฐอาหรับ ภูเมเนีย สหราชอาณาจักร ไซปรัส
(Holy-See) ซูดาן สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ซีเรีย แซด (Chad) เซโกโตวาระเกีย
ตุรกี สหภาพโซเวียต เวเนซุเอลา เวียดนาม และยูโกสลาเวีย^๒ ชื่อหนังสือแปลเหล่านี้จัด
เรียงตามประเทศและแยกตามหมวดวิชา ๑๐ หมวด ตามแบบที่เมลวิลล์ คิวอี้ (Melvil
Dewey) ได้จัดไว้^๓

ข้อสังเกต ไม่ปรากฏชื่อประเทศไทย

ปรากฏว่าใน พ.ศ. ๒๕๑๑ ประเทศต่าง ๆ ๒๖ ประเทศแปลวรรณกรรมสาขาศา
วรรณคดีมากเป็นอันดับหนึ่งจำนวน ๑๓,๕๑๐ รายการ รองลงมาคือสาขาสังคมศาสตร์

^๑Ibid., p. 415.

^๒Unesco. Index Translationum, Vol. 21 (Paris: Unesco, 1970), pp. 853-4.

^๓Melvil Dewey. Dewey Decimal Classification and Relative Index. (Ed. 17; New York: Forest Press, 1965), p. 109.

๔,๒๐๘ รายการ และสาขาเทคโนโลยี ๓,๐๘๗ รายการ แต่แปลสาขานิติศาสตร์น้อยที่สุดเพียง ๑๓๖ รายการ ประเทศที่แปลมาก ๑๐ ประเทศแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ มีปรากฏในตารางที่ ๑

จากตารางที่ ๑ จะเห็นว่าประเทศในยุโรปมีสถิติการแปลสูง อาทิเช่นสหภาพโซเวียต เยอรมันนี สเปน ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม เดนมาร์ก ยูโกสลาเวีย และอิตาลี เป็นต้น ประเทศในเอเชียมีประเทศญี่ปุ่นประเทศเดียวที่มีผลงานแปลมาก ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ ประเทศญี่ปุ่นแปลหนังสือมากเป็นอันดับที่ ๕ ของโลก จำนวนหนังสือที่แปลมี ๒,๑๔๕ รายการ น้อยกว่าสหรัฐอเมริกา ๓๗ รายการ สหภาพโซเวียตนั้นแปลหนังสือมากที่สุดในโลก ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ งานแปลสาขาวรรณคดีสาขาเดียวมี ๑,๔๕๐ รายการ และเพิ่มขึ้นเป็น ๒,๐๓๖ รายการในปีต่อมา งานแปลสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก็แปลมากกว่าประเทศอื่นเช่นเดียวกัน วิชาการด้านนี้ประเทศญี่ปุ่นซึ่งกำลังอยู่ในโครงการเร่งรัดการแปลก็แปลมากเป็นอันดับที่ ๒ และสหรัฐอเมริกาแปลมากเป็นอันดับที่สาม

จากสถิติดังกล่าวแล้วแสดงให้เห็นว่าประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกสนใจการแปลหนังสือภาษาต่างประเทศมากขึ้น จากการที่ผู้เขียนได้สำรวจหนังสือแปลในประเทศไทย ปรากฏว่าจำนวนหนังสือแปลก็มีมากพอสมควร หากแต่ไม่มีหน่วยสนเทศเสนอเรื่องแปลให้ทราบทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหนังสือแปลในประเทศไทยยังมีคุณภาพไม่ถึงมาตรฐาน และชาวไทยสนใจหนังสือแปลน้อยไป ในปัจจุบันชาวไทยควรจะทำให้ความสนใจแก่การแปลและหนังสือแปลอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับต่างประเทศ และสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของโลกได้

ตารางที่ ๑

จำนวนรายการหนังสือแปลของประเทศที่นำในด้านการแปลของโลกในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ (๒๕๑๑)

ชื่อประเทศ	ทั่วไป	ปรัชญา	ศาสนา	สังคมศาสตร์	นิรุกติศาสตร์	วิทยาศาสตร์	เทคโนโลยี	ศิลปะ	วรรณคดี	ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์	รวม
สหภาพโซเวียต	๑๓	๑๔๘	๑๐	๕๗๖	๒	๓๓๓	๓๓๕	๖๕	๑,๘๘๐	๒๐๕	๓,๖๐๗
เยอรมนี	๘	๑๒๕	๒๑๒	๒๖๒	๖	๑๒๕	๑๐๐	๑๕๒	๑,๗๖๓	๒๖๕	๓,๐๒๖
สเปน	๑๒	๑๗๒	๓๖๖	๒๕๐	๘	๑๖๗	๓๑๑	๗๗	๕๘๗	๒๖๘	๒,๕๓๘
สหรัฐอเมริกา	๑๗	๘๕	๒๕๐	๒๐๐	๑๗	๒๕๒	๑๕๒	๒๕๗	๕๘๒	๒๘๖	๒,๑๘๒
ญี่ปุ่น	๑๑	๑๓๕	๗๘	๓๖๖	๑๓	๒๖๕	๒๖๗	๘๓	๘๗๑	๑๓๘	๒,๑๕๕
ฝรั่งเศส	๑๕	๕๑	๑๗๗	๒๐๑	๑๐	๘๑	๑๓๘	๕๖	๕๕๓	๒๓๕	๒,๐๓๕
เนเธอร์แลนด์	๑๑	๘๕	๑๖๑	๑๕๐	๖	๕๗	๑๕๑	๘๕	๑,๐๓๓	๒๑๕	๑,๕๕๒
เชคโกสโลวาเกีย	๑๖	๓๓	๕	๑๘๔	๒๕	๑๑๓	๑๗๕	๗๑	๑,๐๑๗	๕๘	๑,๗๕๐
อิตาลี	๒	๑๓๕	๒๕๕	๒๖๓	๕	๗๖	๑๑๐	๖๑	๖๖๐	๑๕๗	๑,๖๘๘
สวีเดน	๑๕	๓๗	๖๐	๕๑	๑๓	๕๓	๑๓๗	๕๕	๕๕๖	๑๑๕	๑,๕๗๕

ที่มา: Unesco, Index Translationum. Vol. 21, Paris, 1970, pp. 853-4.

๑.๒ ความมุ่งหมายและขอบเขต (Scope) ของการวิจัย

(๑) ความมุ่งหมาย

วิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะทราบ

๑) ความเป็นมาของหนังสือแปลในประเทศไทยที่แปลจากภาษาต่างประเทศ

๒) ปริมาณและคุณค่าหนังสือแปลที่มีต่อการศึกษาและอิทธิพลของวรรณกรรมต่างชาติที่มีต่อวรรณกรรมไทย

๓) การศึกษาและความสนใจของผู้อ่านและผู้แปล

๔) งานแปลวรรณกรรมแต่ละสาขาวิชา

๕) ความนิยมเอียงของชาวไทยที่มีต่อการศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนงานแปลในสาขาวิชานั้น ๆ ให้มากขึ้น

(๒) ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นมาของหนังสือแปลในประเทศไทยเท่าที่สามารถจะติดตามได้จนถึงปัจจุบัน โดยเน้นหนักในสมัยรัตนโกสินทร์ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๓๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๔)

๑.๓ ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยเรื่องนี้

เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน การวิจัยครั้งนี้จะให้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นแนวในการเลือกหนังสือแกห้องสมุดตามความเหมาะสมของผู้อ่าน เพราะหนังสือเป็นเสมือนหัวใจของห้องสมุดในปัจจุบัน

(๒) มีคุณค่าต่อการศึกษาวรรณกรรมและแก่วงวรรณกรรมทั่วไป

(๓) ช่วยให้ทราบที่มาของหนังสือแปลและปริมาณของหนังสือแปลแต่ละประเภท

ผู้แปล

(๔) เป็นการส่งเสริมการอ่าน การแปล และเป็นการส่งเสริมกำลังใจแก่

- (๕) ช่วยให้ผู้สนใจมีโอกาสดูหนังสือได้มากขึ้น
- (๖) เป็นแหล่งรวมบรรณานุกรมหนังสือแปลของไทย
- (๗) ช่วยให้การดำเนินงานผู้แปลในปัจจุบันที่มีผลงานแปลมาก

๑.๔ วิธีที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

๑.๔.๑ อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

- (๑) เอกสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และหนังสือทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- (๒) สำนักพิมพ์ แหล่งผลิตหนังสือ เอกสาร และวารสารต่าง ๆ
- (๓) การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งใช้แบบเติมคำ (Completion)

แบบให้เลือกรับตอบ (Multiple Choice) มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) และแบบเพิ่มข้อความโดยเสรี (Open Ended) ตามความเหมาะสมของลักษณะเนื้อหาและความมุ่งหมายของการวิจัย

๑.๔.๒ ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรในที่นี้หมายถึงผู้แปล ซึ่งประกอบอาชีพต่าง ๆ ในปัจจุบัน และเป็นผู้ที่มิพักอยู่ในประเทศไทยในขณะนี้ ผู้เขียนเลือกสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Sampling) ตามภาษาที่แปล โดยเลือกผู้ที่มีผลงานแปลมาก และผู้แปลผู้เชี่ยวชาญภาษาบางภาษาเป็นพิเศษ ตามจำนวนดังนี้

ผู้แปลภาษาอังกฤษ	๘๒ คน
ผู้แปลภาษาฝรั่งเศส	๒ คน
ผู้แปลภาษาเยอรมัน	๑ คน
ผู้แปลภาษาจีน	๔ คน

ผู้แปลภาษาสันสกฤต	๑ คน
ผู้แปลภาษาอาหรับ	๑ คน
ผู้แปลภาษาสันสกฤต	๑ คน
รวม	๕๒ คน

หมายเหตุ ผู้เขียนไม่นับผู้แปลบาลี เพราะความไม่สะดวกในการดำเนินการติดต่อ

๑.๔.๓ การจัดข้อมูล

เอกสารและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานแปลทั้งในประเทศและต่างประเทศนำมาจัดลำดับตามเวลาและประเภท และแบบสอบถามที่นำไปสัมภาษณ์ผู้แปลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ๕๒ ชุด

๑.๔.๔ วิเคราะห์ข้อมูล ได้นำมาวิเคราะห์ดังนี้

ก. ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือแปล นำมาแจกแจงความถี่และหาร้อยละ และแยกตามประเภทและภาษาที่แปล

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้แปล นำมาวิเคราะห์ตามข้อ ก. และหาค่าเฉลี่ย

จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

X = ค่าของคะแนนมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

f = ความถี่ของ X

N = จำนวนความถี่ทั้งหมด

ตัวอย่างผู้แปลหมวดสังคมศาสตร์

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$= \frac{79}{19}$$

$$= 4.16$$

๑.๔.๕ การเสนอข้อมูล (Presentation of Data)

การเสนอข้อมูลได้จัดไว้เป็น ๓ แบบผสมกันคือ แบบบรรยายด้วย
แบบบทความกึ่งตาราง (Semi tabular presentation) และแบบแผนภูมิแท่ง (Gra-
phic presentation).